

ILON WIKLANDOVÁ

Ilustrácie kníh Astrid Lindgrenovej

Veľa detí sa po prvý raz zoznámí s umením prostredníctvom ilustrácií v knihách. Preto je práca ilustrátora mimoriadne dôležitá. Napriek tomu sú v recenziách ilustrátori neraz ~~zapomínaní~~ ~~spomínaní~~ - pokiaľ sa vôbec o nich niekto zmieni, býva to iba na okraji. Snadno sa zabúda, že obraz a text tvorí jednotu. Pri porovnaní s inými umelcami sú ilustrátori najmä detských kníh často v úzadí. Až v nedávnej dobe sa pripojili k ostatným autorom, ktorí dostávajú od štátu honorár podľa počtu výpožičiek v knižniciach, tzv. autorskú kompenzáciu.

Obrázkové knihy majú dlhú tradíciu. Ako prvý zdôrazňoval význam obrazu pri výučbe a výchove Jan Amos Komenský. Jeho kniha Orbis Sensualium Pictus bola publikovaná roku 1658 v Norinbergu.

V Švédsku sa začiatok tradície ilustrovaných detských kníh dátuje od konca devätnásteho storočia a výstavou Umeleckej asociácie, Medzi vystavovanými dielami boli kresby anglického maliara Waltera Crana /1845 - 1915/, ktorého kniha Little People / Človečikovia/ vyšla po švédsky v roku 1882. Výstavu navštívila i Elza Beskowová a Craneove ilustrácie ju veľmi inšpirovali. Za prvú ilustrovanú detskú knihu je označovaná kniha Barnkammarens bok / Do detskej izbičky/ od Jenny Nyströmovej.

Astrid Lindgrenová spolupracuje so štyrmi ilustrátormi. Jednou z nich je Ilona Wiklandová, ktorá je stále pomerne neznáma, hoci s jej obrázkami prišiel do styku nespočet ľudí a jej kresby i akvarely sa objavili v miliónoch reprodukcii. Deti na celom svete jej obrázky milujú. Stvárnila detskú predstavu o tom, ako vyzerá Karkulín na streche / Trpaslík na streche/, ako sa vyznať v Bullerby a ako sa žije v Ronjinom lúpežníckom svete.

TEXT DO VÝSTAVY:

|| Astrid Lindgrenová hovorí : "Každý autor, ktorému sa pošťastilo najšť spriazneného ilustrátora, je navždy jeho dlžníkom " . ||

2.

Ilona Wiklandová prišla do Švédska v roku 1944 ako utečenec z rodného Estónska. Jej estónsky pôvod zrejme viedol k veľmi starostlivému štúdiu i tých najdrobnejších detailov v často veľmi švédskych príbehoch Astrid Lindgrenovej. Kresliť začala pri dlhšom pobyte v nemocnici a jej teta, tiež maliarka, ukázala jej kresby Akkemu Kumlinovi. Ten sa pre jej prácu nadchol a sprostredkoval jej štúdium na škole reklamného a knižného návrhárstva.

Astrid Lindgrenová začala spolupracovať s Ilonou Wiklandovou v roku 1954. Ilona potrebovala peniaze. Odniesla pár svojich kresieb zo školy ukázať Astrid Lindgrenovej, ktorá v tej dobe bola redaktorkou v nakladateľstve Ráben a Sjögren. Práve dokončila knihu Mio, min Mio / Mio, môj Mio/ a hľadala pre ňu ilustrátora.

Zamilovala sa do Iloniných kresieb a spolupráca začala. Ilona Wiklandová od tej chvíle ilustrovala takmer všetky knihy Astrid Lindgrenovej s výnimkou Emila, Rasmusa a Pippi Dlhej Pančuchy. Ilustrovať knihy Astrid Lindgrenovej je úžasná práca, vraví Ilona. "Astrid píše tak, že pred očami sa mi hneď vybavuje nepretržitý prúd nápadov. Pracovať s takýmto textom je pre ilustrátora veľká pomôcka".

Často ~~vytvára~~ ^{námety} ~~prvky~~ ^{scény} ~~scény~~ priamo zo svojho okolia. Jej najmladšia dcéra Anna sa stala predlohou pre Lottu v knihe "Jasné, že Lotta vie jazdiť na bicykli" /Visst kan Lotta cykla/.

Isté problémy mala s Karkulínom na streche /Trpaslík na streche; naša poznámka/. Nedokázala ho stvárniť tak, ako navrhoval text. Pri návšteve v Paríži však odrazu uvidela v Les Halles muža v kockastej košeli s roztrapatými vlasmi, s huncútskym výrazom v tvári. Karkulín /Trpaslík/ by sa teda pokojne mohol vydávať za Francúza.

Pri vytváraní svojich postavičiek začína Ilona tým, že sa s nimi stotožní - vcituje sa do ich nálad, skúseností. Je úžasné sledovať vývin jej práce od Mia k Skinnovi Skerpingovi. Spočiatku sa sústreďovala na postavy samotné, čas a priestor iba v jemnom náčrte. V Bratoch Levie srdce /Bröderna Lejonhjärta/ už je dramatická hĺbka a intenzita, ktorá vrcholí

3.

v Ronji, dcére lúpežníka / Ronja Rövardotter/. V knihách z Bullerbyna a My, z Vranieho ostrova / Vi fran Saltkran/ sa stretávame s idylickým obrázkom buclatých, šťastných detí v pokojnom vidieckom či mestskom prostredí. Spoločný pre všetky ilustrácie Ilony Wiklandovej je však jej poctivý a starostlivý prístup k práci. Nikdy nenecháva nič na náhodu.

Bolo to radostné a povzbudzujúce zároveň usporiadať výstavu kresieb a akvarelov Ilony Wiklandovej. Jej ilustrácie si prezrelo množstvo ľudí, samozrejme najmä detí, ale iba málo kto videl originály. Preto sme radi, že vám môžeme predstaviť ilustrátorku, ktorá má také významné postavenie vo svete detskej literatúry vo Švédsku.

Staffan Carlén

Autor výstavy a riaditeľ Millesovho múzea v Štokholme.

Spoluautorom výstavy je Švédsky inštitút.

4.

Drahá Ilona,

mám radosť z dvoch vecí. Najprv z toho, že si ilustrovala toľko mojich kníh tak čarovným a citlivým spôsobom, ktorý upútava a oslovuje deti. A veľmi ma potešila výstava v Millesovom múzeu. Je to pre teba a pre mňa pocta, že môžeme predviesť tento materiál - predovšetkým pre teba, samozrejme, ja sa zveziem zadarmo.

Uvedomuješ si, že my sme vlastne taký malý tím už dobrých tridsať rokov? Spomínam si, ako si ma navštívila v nakladateľstve v detskej redakcii. Pracovala som na knihe "Mio, môj Mio" a zháňala som ilustrátora. Povedala som ti, chýdomov a urob na skúšku niekoľko škíc. A to stačilo. Okamžite mi bolo jasné, že som našla čo som hľadala: človeka, ktorý dokáže ilustrovať rozprávky rozprávkovým spôsobom. Od tej doby si pracovala pre moje knihy a neustále si sa na - prosto, neuveriteľne zlepšovala. Urobila si veľa farebných ilustrácií. Vždy som považovala tvoje grafiky za lepšie, ale teraz maľuješ také krásne farebné obrázky, že sa nedokážem rozhodnúť, ktoré sa mi páčia viac. Jednu vec viem však isto, a to je, že som ti veľmi zaviazaná. Akú dôležitú rolu si zohrala pre moje príbehy, aby sa dostali k takému veľkému množstvu čitateľov prostredníctvom tvojich ilustrácií! Veľa detí si tvoje obrázky zapamätá na celý život. Ďakujem ti z celého srdca.

Astrid Lindgrenová